337550 ـ هيئت نامىزى ئۇچۇن جامائەتنىڭ مەلۇم ساندا بولىشى شەرت قىلىنامدۇ؟ دېگەن مەسىلە توغرىسىدا

سۇئال

هيئت نامىزىنى ئادا قىلىش ئۇچۇن ئەڭ ئاز بولغاندا قانچىلىق كىشىنىڭ بولىشى تەلەپ قىلىنىدۇ؟، بىزدە بۇنىڭ نۇرغۇن چەكلىمىلىرى بار؟. بۇ مەقتە چۇشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمىز.

ئىخچام جاۋاپ

پىقهى ئالىملىرى: هيئت نامىزى ئۇچۇن شەرت قىلىنغان سان توغرىسىدا پەرقلىق قاراشلاردا بولدى، هەنبەلى مەزهىبىدىكىدەك قىرىق دېگەن ۋە شائىپى مەزهىدىكىدەك يالغۇز بولسىمۇ بولىدۇ دېگەن قاراشلار بولدى.
بۇنىڭدىكى كۇچلۇك قاراش: ئۇچ كىشى بولسا بولىدۇ.

تەپسىلى جاۋاپ

پىقهى ئالىملىرى: هيئت نامىزى ئۇچۇن شەرت قىلىنغان سان توغرىسىدا پەرقلىق قاراشلاردا بولدى، هەنبەلى مەزهىبىدىكىدەك قىرىق دېگەن ۋە شائىپى مەزهىدىكىدەك يالغۇز بولسىمۇ بولىدۇ دېگەن قاراشلار بولدى.

ئىمام نەۋەۋي رەهىمەھۇللاھ "ئەل مەجمۇ" 5 ـ توم 26 ـ بەتتە مۇنداق دەيدۇ: " ھۆكۈمدە بولسا: قۇل، ئايال، مۇساپىر ۋە ئۆيدە ياكى باشقا جايدا يالغۇز بولغان كىشىگىمۇ هيئت نامىزى ئوقۇش يولغا قويۇلغانمۇ؟ دېگەن مەسىلىدە، ئىككى خىل يول بار: ئۇنىڭ ئەڭ توغرا ۋە مەشھۇر بولغىنى كەسكىنلىك بىلەن ئۇلارغىمۇ هيئت نامىزى ئوقۇش يولغا قويۇلغان.

بۇنىڭدىكى كۇچلۇك قاراش: ئۇچ كىشى بولسا بولىدۇ.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەهىمەھۇللاھ "شەرهىل مۇمتى" 5 ـ توم 131 ـ بەتتە مۇنداق دەيدۇ: هيئت نامىزىنىڭ سانى ياكى ئۇنىڭدا شەرت قىلىنغىنى جۇمە نامىزىنىڭ سانىدۇر، مەزهەپلەردە مەشھۇر بولغىنى جۇمە نامىزىدا يەرلىك كىشىلەردىن قىرىق كىشىنىڭ بولىشىدۇر، بىزدە ئىلگىرى بايان قىلىنغاندەك، كۇچلۇك قاراشتا جۇمە نامىزى ئۇچۇن ئېتىبارغا ئېلىنىدىغان سان ئۇچتۇر. هيئت نامىزىمۇ شۇنىڭغا ئاساسەن بولىدۇ، هيئت نامىزى ئۇچۇن چوقۇم ئۇچ كىشى بولىشى كېرەك، ئەگەر بىر يۇرتتا پەقەت بىرلا مۇسۇلمان بولسا ياكى ئىككى مۇسۇلمان بولسىمۇ هيئت نامىزى ئوقۇلمايدۇ، ئەمما ئۇچ كىشى بولسا هيئت نامىزى ئوقۇيدۇ".

شەيخ ئىبنى باز رەھمەھۇللاھدىن: ھېيت نامىزى ئۇچۇنمۇ جۈمە نامىزىغا شەرت قىلىنغاندەك مۇئەييەن سان شەرت قىلىنامدۇ؟، ئەگەر ھېيت جۈمە كۈنىگە توغرا كېلىپ قالسا، جۈمە نامىزىنى قانداق قىلىدۇ؟، مەن بۇنداق كۈندە ئىمامدىن باشقا كىشىلەرگە جۈمە نامىزى ۋاجىپ بولمايدۇ دەپ ئاڭلىغانىدىم، يالغۇز ئىمامغا قانداق ۋاجىپ بولىدۇ؟ ئىمام جۈمە نامىزىنى ئۆزى يالغۇز قانداق ئوقۇيدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ مۇنداق جاۋاپ بەرگەن: "ھېيت نامىزى ۋە جۈمە نامىزى مۇسۇلمانلارنىڭ بۈيۈك شۇئارلىرىدىن، ھەر ئىككى ناماز ۋاجىپتۇر، جۈمە نامىزى ھەر كىشىگە پەرزدۇر (پەرز ئەيىن). ھېيت نامىزى بولسا كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشىغا كۆرە بەزىلەر ئادا قىلسا قالغانلاردىن ساقىت بولىدۇ(پەرز كۇپايەدۇر).

يەنە بىر قىسىم ئالىملار ھېيت نامىزىنىمۇ پەرز ئەين دېگەن يەنى ھەر بىر كىشىنىڭ ئوقۇشى پەرز دېگەن.

ئالىملار ھېيت نامىزى جۈمە نامىزى ئۇچۇن شەرت قىلىنغان سان توغرىسىدا پەرقلىق قاراشلاردا بولدى، بۇ توغرىدىكى قاراشلارنىڭ ئەڭ توغرا بولغىنى، جۈمە ۋە ھېيت نامىزى ئوقۇلىدىغان جامائەت ئەڭ ئاز بولغان ئۇچ ۋە ئۇنىڭدىن كۆپ بولىشى كېرەك قاراشتۇر، ئەمما قىرىق بولۇش دېگەننى شەرت قىلغانلارنىڭ تاينىشقا يارايدىغان سەھىھ دەلىلى يوق.

يەرلىك ـ مۇقىم كىشىلەردىن بولۇشنى شەرت قىلىشتا، چۆل، سەھرادىكى كىشىلەرگە، مۇساپىرلارغا جۈمە نامىزى ۋە ھېيت نامىزى ئوقۇش پەرز ئەمەس، شۇنىڭ ئۈچۇن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ھەج قىلغاندا، ھەججەتىل ۋەدادا ئەرەپات كۈنى جۈمە كۈنىگە توغرا كەلگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جۈمە نامىزى ئوقۇمىدى، ھېيت نامىزىمۇ ئوقۇمىدى، بۇ مۇساپىرغا ۋە چۆل، سەھرادا ياشايدىغان كىشىلەرگە ھېيت نامىزى ۋە جۈمە نامىزى پەرز بولمايدىغانلىقىنىڭ دەلىلىدۇر.

ھېيت كۈنى جۈمە كۈنىگە توغرا كەلسە، ھېيت نامىزىغا ھازىر بولغانلارنىڭ جۈمە نامىزى ئوقۇشى دۇرۇس بولىدۇ، ياكى جۈمە ئوقۇمىسا پېشىن نامىزى ئوقۇيدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھېيت كۈنى يېراق سەھرالاردىن كېلىپ ھېيت نامىزىغا قاتناشقان كىشىلەرگە جۈمە نامىزىغا كېلىپ بولالمىسا، ئۆيلىرىدە پېشىن نامىزى ئوقۇشقا رۇخسەت قىلىپ مۇنداق دېگەنلىكى بايان قىلىنىدۇ: «بۇ كۈندە ئىككى ھېيت بىرگە كەلدى، ھېيت نامىزىغا ھازىر بولغانلار جۈمە نامىزىغا كەلمىسىمۇ رۇخسەت».

يۇقىرىدا بايان قىلىنغاندەك، جۈمە نامىزى ئوقۇمىغانلار پېشىن ئوقۇيدۇ، بولسا كىشىلەر بىلەن بىرگە جۈمە نامىزىنى ئوقۇسا ياخشى بولىدۇ، ئىمام ئۆزى بىلەن بىرگە ئۈچ كىشى ھازىر بولسا ئۇلار بىرگە جۈمە نامىزى ئوقۇيدۇ، ئەگەر ئۆزى بىلەن بىرگە پەقەت بىر كىشىلا ھازىر بولغان بولسا، ئىككەيلەن پېشىن نامىزى ئوقۇيدۇ." [شەيخ ئىبنى باز پەتۋالار مەجمۇئەسى 12 ـ توم 13 ـ بەت].

سۆزنىڭ خۇلاسىسى: ھېيت نامىزى ئۈچ ياكى ئۇنىڭدىن كۆپ كىشىلەر بىلەن ئادا قىلىنىدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.